

Anne Hardy in Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam

De zintuigen gefêteerd

Het is alsof je zo een bovenmaatse kijkdoos instapt, zo een met een miniatuurwereld erin, maar nu dan meer dan levensgroot. We betreden Anne Hardy's installatie 'Field', in de reeks 'Sensory Spaces': ruimtevullende installaties net achter de entreebalie, ingeklemd tussen de museumwinkel en de garderobe. De vloer loopt langzaam omhoog naarmate je dieper in het hart van de installatie komt. Je treedt binnen – schoenen uit, voor extra effect! – door het kijkgat, dat eruit ziet als een muurtje, opgebouwd uit board en hout. Er is al aan geknaagd door de tijd. Hoeken zijn afgescheurd, er staan tekeningen op van geheimzinnige groeisels, een koppeltje mensen in een omhelzing en een plankje met daarop afgietsels in aluminium van lege, platgeslagen en half weggeroeste bierblikjes.

Precies zo vind je ze in de duinen, aan zee. De Britse kunstenaar Hardy doet haar uiterste best om de zintuigen te bespelen. Geluid zwelt aan tot het bijna ondragelijk wordt. Er klinkt een golfslag, gekwetter van halsbandparkieten, geraas en regen. Je waant je op een tropisch eiland tijdens de moesson. TL-balken knippen onheilspellend. De oranjeroze ruimte is gevuld met fragmentarische houten structuren. Ze zijn sierlijk, maar doen toch denken aan overblijfselen van binnenmuren. Samen met flardengordijnen van zwarte videofilmstroken vormen ze een coulisselandchap dat je meter voor meter betreedt, steeds verder.

De ervaringsruimte – ze bouwde er al verschillende – ligt in het verlengde van Hardy's eerdere werk. Ze bouwde theatrale settings die ze vervolgens fotografeerde. Voorheen ging het om die foto's: ontheemde, surreëel aandoende kamers, plekken zonder mensen, volgestouwd met spullen. Ze stampte bijvoorbeeld een soort controlekamer van een ruimteschip, misschien een fabriek uit de grond. Er zit een bevredemde twist in het beeld, achter de ruiten woekert een onverwacht oerwoud. Soms overheerst vrolijke chaos, maar altijd doen die foto's gecontroleerd en geconstrueerd aan. En ondanks die afwezigheid van mensen overheerst het gevoel van menselijke activiteit. We kijken naar achtergebleven sporen, bijna alsof het een crimescène betreft. Hardy's filmische decors zijn rijk aan suggestief geplaatste spullen. Ze suggereren gebruik, maar tegelijkertijd voel je donders

Anne Hardy, Sensory Spaces 13 (detail), tentoonstellingszicht, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 2018 © Anne Hardy, courtesy Maureen Paley, London © foto Angus Mill

goed dat je naar een verzonnen ruimte kijkt. De foto's die dat oplevert zijn verstild maar dramatisch. Vroeger brak ze na haar fotosessies haar decor weer af. In Boijmans gaat ze een stap verder, ze laat het publiek los in haar kunstmatige biotoop. Het kijken is uitgebreid met een lichamelijke ervaring. Je ondergaat visuele en auditieve prikkels.

Waarnemen

Maar ja, zo gaat dat ook in een pretpark attractie, ook daar worden je zintuigen gefêteerd. Toch is er een belangrijk verschil. Hardy gebruikt wat ze vindt op straat. Voor deze installatie verzamelde ze geluid en achtergelaten voorwerpen in de omgeving van Rotterdam. Al die verpakkingsmaterialen die ze zilver kleurde en rondstrooit op de vloer van de expositieruimte, die zeggen iets over onze manier van leven, hoe we consumeren en hoe we onze omgeving gebruiken.

Dus Hardy wil ons iets duidelijk maken? Gaat het haar niet alleen maar om het effect, zoals dat natuurlijk wel speelt in een pretpark? Het lijkt vooral alsof ze een actieve manier van waarnemen wil propageren. Op een filmpje zien we haar spullen verzamelen. Ze laat een ijzeren krul zacht zingen op een waterscheiding van basaltblokken in de haven. Ze neemt het geluid op, dat ze vervolgens weer gebruikt in haar installatie. Ze vertelt dat het haar gaat om de psychologische energie van mensen in ruimtes en brengt van alles samen: geluid, lege metalen hulzen, stukken afgebroken plastic, schelpvormige doosjes, metaaldraad met daaraan wuivend plastic. Maar hoe werkt het in de praktijk? Halen mensen er uit wat de kunstenaar beoogt? Een golf scholieren fladdert door de installatie als een stel angstige mussen en gilt hard mee als het geluid uit de boxen aanzwelt tot het bijna ondragelijk wordt. Haastig spoeden ze zich weer naar de uitgang. Wie denkt dat het museum een plek

is voor stille contemplatie, krijgt van Hardy in ieder geval een goede optater.

Is het voldoende dat Hardy haar liefde voor de vondsten in wat ze noemt de tussenruimtes, de rafelranden van de stad, zo prachtig theatraal uitspeelt? Bijeen gesprokkeld afval is, weten we sinds popart, een uitstekende manier om uitspraken te doen over hoe we leven. Kunstenaars willen niet graag neergezet worden als moralisten, ze houden hun werk meestal graag subtiel en suggestief. Maar het zou Hardy's werk ten goede komen, als ze in die omarming van haar materiaal op zoek zou gaan naar iets dat zou wringen, iets waarin je je kunt vastbijten. Want dan ontstaat een gevoel van noodzaak. Ze zet de zintuigen alvast overtuigend op scherp. Nu nog het brein.

Machteld LEIJ

Anne Hardy, 'Sensory Spaces 13', tot 27 mei in Museum Boijmans van Beuningen, Museumpark 18-20, Rotterdam, NL. Open di-zo van 11-17 u. www.boijmans.nl

Emma van der Put in A Tale Of A Tub, Rotterdam

Een tentoonstelling vol uitersten

Zouden bouwposters nou echt een goed idee zijn? Je vraagt het je af wanneer je de tentoonstelling van Emma van der Put bekijkt in A Tale Of A Tub, een tentoonstellingsplatform in Rotterdam. Het is een tentoonstelling die bestaat uit drie videowerken en een foto. Ze gaan over architectuur, waarbij één video met shots van buiten die bouwposters toont. Het zijn op bouwdoek geprinte posterfoto's die prachtige façades beloven, glanzend van staal en glas onder een lucht met eeuwige zonneshijn. Maar Van der Put laat zien hoe je dat soort beelden in de dagelijkse praktijk vaak tegenkomt: op straat, tegen hekwerken, waarachter werkzaamheden plaatsvinden met alle troep die daarbij hoort. Deze rotzooi contrasteert dusdanig met die schoonheid op de digitale fotomontages, dat het verschil in het nadeel van beide kanten werkt. De beloofde nieuwbouw wordt onwaarschijnlijk, de bouwput lijkt nog vliezer.

Als jonge videokunstenaar, geboren in 1988, brak Van der Put een paar jaar geleden al door. Ze maakt films met een oog voor detail, waarin camera's traag een wereld tonen die je niet altijd meteen kunt plaatsen. De architecturfotofilm is net zo. Telkens zie je dat beloftevolle posterbeeld, waarna de camera begint te verschuiven en je ziet wat er onder de bouwschutting ligt – roestige buizen en vuilnis – of erbovenuit steekt – slooppanden met machines. Toch bouwt Van der Put haar werk niet op uit slechts die voorspelbare contrasten: ze speelt met licht en lijnen en beweging. Het is alsof dat puin en ook dat opgeklopte ideaal slechts beeldmiddelen zijn voor iets heel eigens, beelden die feëriek wegglijden in abstracte composities.

Dat soort subtiliteiten is te zien in deze kleine evenwichtige tentoonstelling, waarvoor Van der Put een werkbeurs kreeg van het verzamelaarsmecenaat C.o.c.a. Daarmee kon ze deze werken maken die alle vier gaan over het Expogebied in Brussel. Gebouwd in 1958 is het terrein deels nog in gebruik. Er staan nog een paar paviljoens en zelfs een Modelwijk, de Cité Modèle, die nog bewoond wordt. In dit gebied maakte Van der Put foto's, die ze in haar films monteert tussen historische en ontwerpfoto's, waar ze haar camera overheen laat glijden. Het zijn een soort diaprojecties, waarin werkelijkheid en ideaal elkaar voortdurend afwisselen. Zachtjes vloeien de beelden in elkaar over zodat je op gegeven moment niet meer weet waar je nu precies naar kijkt: foto, werkelijkheid, weerspiegeling, photoshop?

Die verwarring geldt zowel voor genoemde openingsfilm als voor een korte film van een Aziatisch paviljoen vol houtsnijwerk, verbleekt en vervallen, dat ze close-up toont waarna de

camera opzij glijdt naar bouwdoek, steigers, rolluiken, hekwerken. Een vervallen oriëntalistische droom, die ooit symbool stond voor de Europees-Aziatische handelsrelaties.

Cité Modèle

Ook de inrichting van de expositie hinkt expres op tegenstellingen. A Tale Of A Tub is in Rotterdam gehuisvest in het Justus van Effenblok. Dat is een prachtig gerenoveerde bouwkundige parel midden in Spangen, een achterstandswijk. Van het voormalig badhuis waar de tentoonstellingsruimte zit, bezet het twee etages, maar Van der Put benutte voor haar expositie ook de vochtige kelder onder het pand – kunst over architectonische tegenstellingen in ruimtes met architectonische tegenstellingen. De film in die kelder gaat over de Cité Modèle en is het meest ambitieuze kunstwerk in de expositie. Het is eveneens opgebouwd als een diashow, foto na foto na

foto, een deinend beeldritme. De galerijen van een flatgebouw brengt Van der Put diagonaal in beeld, dichtbij en meer veraf, waardoor die schuine lijnen abstracte schilderijen vormen. Het is al lang geen mooie flat meer, maar Van der Put kiest voor een abstracte blik waardoor dat soort conclusies er niet dik bovenop liggen – geen akelig verval, evenmin glanzende ontwerpfoto's. Tussen die uitersten kiest ze een eigen weg. Zo ontstaat een fraai abstracte en zen-achtige video, geluidloze werelden met schuine lijnen en die alle interpretatie open laten, zilver en grauw tegelijk, stil en toch vol leven.

Dat is een verademing. De massa's fotografen die zich storten op achterbuurten en slooppanden om de schoonheid van het verval en van de lelijkheid vast te leggen, dat kennen we – al kan dat beeldend nog steeds interessant zijn, inhoudelijk is het bekend terrein. Daarom is het mooi om te zien hoe Van der Put een meer abstracte benadering kiest. Samen tonen de drie video's hoe schijn en realiteit door elkaar lopen in een veranderende stedelijke wereld, hoe je beelden telkens anders kunt duiden.

En dan het vierde werk, één beeld, om het hoekje in die vochtige kelder: een foto van mensen die over een glazen balustrade in een winkelcentrum hangen. Het is geen wereldschokkende foto, maar na het zien van de video herken je hierin allerlei details waar je net langdurig en aandachtig naar hebt zitten kijken. Daarmee toont Van der Put haar aandachtige manier van kijken: hoe ook een weinig bijzondere foto een wereld aan schoonheid herbergt.

Sandra SMETS

Emma van der Put 'Mall of Europe' tot 15 april in A Tale Of A Tub, Justus van Effenstraat 44, Rotterdam. Open vr-zo van 13-18 u. www.a-tub.org

Emma van der Put, 'Soon', 2018, still, courtesy tegenboschvanvreden, Amsterdam

